ten, geb. Buijs, Christoffel van Gelder, Willem Jan Smaling, Roelotje Smaling, geb. Stoffelen, Teunis Arnoldus van Gelder, Gijsbertus van Gelder, Jan van Gelder, Hendrika van Gelder, Jacob van Gelder, Jacomina van Gelder, Johanna van Gelder, geb. Kuijn, Gradus Penraad, Jacob Franken;

Andermaal tot bovengenoemde 65 lidmaten gericht hebbende 12 Maart '87, zijnde beide brieven onderteekend door het Classikaal Bestuur van Nijmegen: H. C. Ribbius, Praeses, Jb. Moulijn, Scriba, bovenvermeld schrijven met bijvoeging van het volgende:

»Wij maken U indachtig, dat gij met niet of niet ronduit te antwoorden U schuldig maakt aan verstoring der orde, en medeplichting wordt met degenen, die in Uwe gemeente orde en rust verstoren, waardoor gij U de toepassing van een tuchtmiddel op den hals zoudt halen.

Liever dan daartoe aanstonds over te gaan, stellen wij U nog eenmaal, voor de laatste maal in de gelegenheid met ja of neen te antwoorden.

Antwoord zal afgehaald worden uiterlijk Zaterdag 10 Maart e. k."

Evenmin antwoord van hen ontvangen hebbende, althans niet klaar en ondubbelzinnig, op dit zelfde schrijven, hoewel de Pastor loci in een broederlijk schrijven met ernst en in den geest der broederlijke liefde daarop aangedrongen had.

Voor de derde maal getracht hebbende hen tot antwoorden te bewegen, ook nu in zijne kwaliteit van Classikaal Bestuur van Nijmegen, in een uitvoerig schrijven 15 April, waarin het zijn leedwezen uitsprak, dat het zich genoodzaakt had gezien 9 lidmaten der Gemeente vervallen te verklaren van het lidmaatschap der Nederl. Herv. Kerk, dewijl zij zelven schriftelijk hadden verklaard, zich aan te sluiten bij de doleerende Gemeente, die zich aan de Synodale Organisatie onttrekt, en waarvan het slot was: »Na de brieven, die reeds zijn voorafgegaan, zijn wij genoodzaakt, om *geen* antwoord als een *bevestigend* antwoord te beschouwen, en ook U derhalve vervallen te verklaren van het lidmaatschap der Nederl. Herv. Kerk;"

Evenmin hierop van iemand hunner antwoord ontvangen hebbende;

Alle middelen uitgeput hebbende, om alsnog te trachten deze verkeerdheid in den geest der broederlijke liefde door raadgeving en terechtwijzing uit den weg te ruimen,

Overwegende, wat het feit betreft,

Dat genoemde 65 lidmaten zich hebben aangesloten bij de doleerende Gemeente, die zich aan de Synodale Organisatie onttrekt,

Overwegende in rechten,

Dat zij ten eenemale in strijd hebben gehandeld met de Reglementen der Nederlandsche Hervormde Kerk, daar zij bij de bevestiging tot lidmaat der Gemeente beloofd hebben de kerkelijke verordeningen te zullen opvolgen,

Recht sprekende in eersten aanleg,

Gezien Alg. Regl. Artt. 3, 11, 18, 22, Regl. Kerkeraden Artt. 1, 13, 14 3e, Regl. Godsd. Onderw. Art. 39 3de vraag, Regl. Kerkel. Opz. en Tucht Artt. 1, 2, 3, 4, 5, 7, 21, 28, 31, 39, 45,

Verklaart

bovengenoemde 65 lidmaten der Herv. Gemeente te Randwijk en Lakemond, schuldig aan rustverstoring van orde en rust,

Ontzet

hen van het lidmaatschap der Nederlandsche Hervormde Kerk,

Bepaalt, dat afschrift dezes zal gezonden worden aan ieder der bovenvermelde 65 lidmaten, aan den predikant der plaats als Voorzitter des Kerkeraads, en aan het Collegie Kerkvoogden en Notabelen.

Aldus gedaan in de gewone vergadering van het Classikaal Bestuur van Nijmegen, doende in de Herv. Gemeente te Randwijk en Lakemond wat des kerkeraads is, gehouden te Nijmegen 25 Mei 1887.

Tegenwoordig al de leden: G. J. Hulsman, Praeses v. d. Kerkeraad, H. G. Ribbius Praeses A. Verkouw, Assessor, Jb. Moulijn, Scriba, C. C. J. Hiebendaal, F. W. Smits Pzn., D. G. W. Muller Massis, G. D. Kruijf, E. F. Cox van Spengler, W. De Haas, R. van Dijk.

G. J. Hulsman,
Voorzitter des Kerkeraads.
H. G. Ribbius *Praeses.*
A. Verkouw.
Jb. Moulijn, *Scriba.*
C. C. J. Hiebendaal.
F. W. Smits, Pzn.
D. G. W. Muller Massis,
G. D. Kruijf.
E. F. Cox van Spengler.
W. De Haas.
R. Van Dijk.

Voor eensluidend afschrift:
Jb. Moulijn, *Scriba.*

Eere aan de mannen en vrouwen die standvastig bleven, en niet gezwicht zijn noch voor vleitaal noch voor dreigement.

En droef, dat ook onder deze bul weer namen staan van mannen die beter wisten, o. a. die van Smits en Moulijn!

Op verzoek deelen we hier den Beroepsbrief mede, gelijk die door den Kerkeraad van Amsterdam aan Ds. Ploos van Amstel is afgezonden:

De Kerkeraad der Nederduitsch Gereformeerde Kerk te Amsterdam, wenschende over te gaan tot de vervulling van de bestaande vacature, opdat de gemeente te dezer plaatse weêr voorzien mocht worden van een nieuwen Bedienaar des Goddelijken Woords, is daartoe op heden den 31sten Mei 1887 in wettige vergadering saâmgekomen, en heeft; na met smeekingen en gebeden den Koning der Kerk te hebben aangeroepen, of het Hem believen mocht, genadiglijk een van Hem gezonden Leeraar aan deze Gemeente te willen schenken; met meerderheid van keurstemmen in de Bediening alhier beroepen, den WelEerwaarden heer J. J. A. Ploos van Amstel, Bedienaar des Woords te Reitsum c. a. die, zoodra bericht zal zijn ingekomen, dat hij deze beroeping opvolgt, ter bekwamer tijd en plaatse aan de Gemeente zal worden voorgesteld.

Van deze beroeping u met dit schrijven kennis gevende, wenscht de Kerkeraad u allereerst te doen weten, dat zijne Kerk de Drie Formulieren van Eenigheid nog als van ouds als accoord van Kerkelijke Gemeenschap onderhoudt; dat zij leeft bij de Kerkenordening van Dordreeht uit den jare 1619; en in correspondentie trad en nog verder wenscht te treden met alle Gereformeerde Kerken in deze landen, die, na afwerping van het haar in 1816 opgelegde juk, tot de vrijheid in Christus zijn teruggekeerd.

Indien derhalve deze belijdenis, gelijk hij vertrouwen durft, ook de uwe is, en ook gij, gelijk hem niet onbekend is, bereid zijt onder deze Kerkenordening te leven en deze gemeenschap te onderhouden, komt hij tot u met de bede, dat gij deze beroeping naar zijne Gemeente in ernstige overweging moogt nemen, en bijaldien dit des Heeren leiding met u zijn mag, haar moogt opvolgen, door zoodra de gestelde termijnen voor de afroepingen aan de Gemeente zullen verstreken zijn, tot haar over te komen, teneinde openlijk in den Dienst alhier te worden bevestigd.

Het is daarbij de wensch van den Kerkeraad, dat gij, als een man vol kracht en des Heiligen Geestes, een instrument in de hand des Heeren moogt worden, om met Hem deze Gemeente op te bouwen op het van God gelegde fundament; en dat de Heilige Geest u daartoe in uw ambt bekwame en met al zulke gaven des gelcofs versiere als uwe Bediening in haar midd·n tot eene eere van Christus kunnen maken.

U zal daartoe aanbevolen zijn, dat gij Gods Woord, en dat Woord alleen, in de saâmvergadering der gelcovigen uitlegt en toepast; de Heilige Sacramenten uitreikt; en voorgaat in de openbare gebeden; dat ge alzoo de sleutelen des Hemelrijks naar de vereischten van uw ambt, op den kansel, in de vergaderingen van den Kerkeraad, en aan de huizen der gemeenteleden getrouwelijk bedienen moogt, opdat de nog van kennisse verstokenen door u onderwezen worden; dat de ongeregelden mogen worden vermaand; de bedroefden getroost; de kranken bezocht; en dat het door u, als een getrouw Herder, die de zielen de Gemeente op zijn hart draagt, aan een iegelijk worde aangezegd, hoe het den goddelooze kwalijk zal gaan en alleen wie gerechtvaardigd is in het bloed des Kruises vrede kan hebben eeuwiglijk.

Zijnerzijds hoopt de Kerkeraad genade te ontvangen om in broederlijke trouw en in de gemeenschap des Geestes u ter zijde te staan en met u de gemeente des Heeren aan deze plaats te weiden.

Voorts zal hij in gehoorzaamheid aan het Woord des Heeren zorg dragen, dat gij in het Evangelie onder de Gemeente arbeidende, ook zonder zorge van het Evangelie leven kunt en hoopt u daarvan eerstdaags de bepaling en nadere toezegging te doen toekomen.

En u hiermede in deze dagen van beraad aan de leiding des Geestes aanbevelende, zal hij zich gelukkig achten, zoo gij weldra hem zelven en de Gemeente verblijden moogt met het bericht van uwe bereidvaardigheid om één onzer Herders en Leeraars te worden.

De Kerkeraad voornoemd:
F. L. Rutgers.
H. W. van Loon.

Amsterdam, 31 Mei 1887.

Van bijna gelijken inhoud was de Beroepingsbrief van Zwartsluis en Waarder.

In het stuk van den heer Milo kwam een vorig maal een citaat uit Van Oosterzee's Catechismus voor, waarin de heer Milo, sonder dit aan te duiden, een volzin tusschen twee haakjes had ingevoegd.

De woorden: „de Synode meer dan Jezus te eeren" zijn dus van hem, en niet van Van Oosterzee.

Hierop dient gelet, al voelt ieder, dat het een smaden van Van Oosterzee's nagedachtenis zou zijn, a's men onderstellen dorst, dat de bijvoeging van den heer Milo *niet* in Van Oosterzee's geest zou zijn geweest.

De Synode meer dan Jezus te eeren! was voor Van Oosterzee zelfs geen oogenblik een ook maar denkbare gedachte.

Tot ons genoegen kunnen we mededeelen, dat de zaak met *het Vaandel* volstrekt niet zoo droef staat, als we, afgaande op de laatst-geplaatste artikelen vermoeden moesten.

Men meldt ons toch, dat metterdaad de zwakke artikelen, waarop we doelden, van geheel andere hand waren dan die eerst in dit blad voorkwamen, en dat door de overige leden der redactie reeds protest is aangeteekend tegen hetgeen er nu onlangs in geschreven werd.

Kuyper.

Binnenland.

LOOSDUINEN, 5 Juni. Heden legden een ouderling en een diaken der Ned. Hervormde gemeente alhier hun ambt neder.

In de verloopene week was er een verzoekschrift bij den kerkeraad ingekomen, de reformatie ter hand te willen nemen.

Aan eenige leden van den Kerkeraad werd dit stuk ter insage gezonden, en wat had er nu in de morgengodsdienstoefening plaats?

De predikant Ds. Dr. J. J. Kohler las het 22ste hoofdstuk van Jeremia voor, en maakte den inhoud dienstbaar om op zijn tekst te komen, die uit Matth. 11 en daarvan de drie laatste verzen genomen werd.

De jukken bij Jeremia werden als tegenstelling gebruikt van de woorden des Heeren in het laatste vers van den tekst: »Want mijn juk is zacht, en mijn last licht."

't Bleek voor den nadenkenden hoorder later duidelijk, dat de Synode en hare reglementen dat zachte juk des Heeren Jezus moesten voorstellen.

Vóór het uitspreken van den apostolischen zegen werd het ingekomen stuk aan de gemeente voorgelezen; de wijze waarop, laten wij aan hare plaats; terwijl daaraan beschouwingen werden vastgeknoopt, die, hoewel geene bevreemding, toch om hare stoutheid, om niet te zeggen om hare onwaarheid, verbazing verwekten, onder anderen werd met luider stemme der gemeente toegeroepen: »Er bestaat geen synodale hierarchie."

En wat was het slot? 't Is nauwlijks te gelooven: Namens den Kerkeraad, hoewel die geene vergadering over het verzoekschrift gehouden had, werd van den kansel gezegd, dat de kerkeraad aan dit verzoek niet kon, en niet mocht voldoen, dat hij ontrouw aan roeping en plicht zou worden, en wat dies meer zij; zoodat er van inwilliging bij den Kerkeraad geen sprake kon zijn.

Is dit nu een hierarchie of niet?

Wij zouden deze dingen niet publiek maken, maar wat rest ons, als men van den kansel, waar men alleen het woord heeft, durft zeggen wat men wil, en den raad der heer tot nul reduceert, wat zeg ik, publiek in het aangezicht slaat, door hem te doen zeggen wat men wil? Kan het verwondering wekken, zoo men nog eenig besef van zich zelven heeft, dat men zich aan zulk een raad onttrekt?

Ook de secretaris-kerkvoogd heeft zich gedrongen gevoeld, dientengevolge zijne betrekking, als toodanig, neder te leggen.

Mogen de gemeenten aan alle plaatsen opwaken, om zich eenparig te onttrekken aan een kerkgenootschap, dat voor den vorm het wezen prijs geeft, en meer waakt voor eigen eer en gezag, dan voor de eere des Heeren Jezus en de behoudenis van onsterfelijke zielen.

DRIEBERGEN. Dezer dagen is hier een band gelegd tusschen leeraar, Kerkeraad, Kerkvoogden en gemeente, die van heilrijke gevolgen profeteerde.

Daar de vervolgingen ook hier uitgebroken waren, en Ds. Barger met zijn Kerkeraad geschorst was, kwam Ds. Montijn van Doorn met de stoomtram het dorp binnenrijden en ging, met behulp van den eenen, nietafgezetten ouderling, uit de oud-Kerkeraadsleden een hulp-Kerkeraad vormen, waarmede hij zich naar de kerk begaf. De president-kerkvoogd zeide ZEw. aan de deur der kerk, dat hij hem niet tot den kansel toe zou laten, maar wel Ds. Barger; die inmiddels al binnen was gegaan en den kansel beklom. Ds. Montijn verzekerde proces-verbaal te zullen laten opmaken, daar hij van 't Classikaal bestuur gezonden was en ging nog even onder het geboor van Ds. Barger, waarna hij zich met zijn lijfwacht verwijderde.

Men kan denken dat het roerig was in het anders zoo lieflijk stille dorp. Inmiddels ging de dienst ongestoord voort, Prediker en gemeente was aangedaan en met gespannen aandacht werd ZEw. gevolgd, predikende over Psalm 3, nadat hij in eene korte rede uiteengezet had, dat ook de Kerkvoogden besloten hadden ZEw. den kansel te laten beklimmen en dat nooit meer dan in de afgeloopen week de ongerechtigheden aan de Synodale besturen in die gemeente aanschouwd waren.

Zeker heeft de hooggeachte burgemeester, tevens president-kerkvoogd, baron Van Heemstra, aller harten gewonnen voor de zoo besliste en waardige houding; dat in onze dagen te meer op prijs mag gesteld worden, daar zoovele grooten der aarde de gemeente des Heeren den rug keeren zoodra zij in vervolging komt. Deze edelman toonde zich waarlijk den Heere tot dienstknecht gesteld te hebben en zich zijne zaak niet te schamen.

Dank God in alles.

SCHIEDAM. Het provinciaal kerkbestuur van Zuid-Holland heeft den heer H. H Veder, predikant alhier, vervallen verklaard van het recht tot het bekleeden van kerkelijke ambten en bedieningen en hem ontzet van zijn lidmaatschap der Ned. Hervormde kerk.

HAARLEM. Ook de kerk te dezer plaatse wierp het juk af der synodale hierarchie om weêr te keeren tot de kerkenorde van 1619. Een kerkeraadslid gaat met de reformatie mede. De gelcovigen voegden, krachtens hun ambt, andere ambtsdragers hem toe. Op 11 aden Pinksterdag werden deze laatste bevestigd. Ds. v. Schelven van Amsterdam trad op als consulent.

TIENHOVEN. Als aanvulling van een vorig bericht wordt ons gemeld, dat in de reformatie der kerk hier ter plaatse ook de predikant Ds. K. G. M. Westerbeek v. Eerten medegaat.

DELFT. De kerkeraad der Ned. Hervormde gemeente alhier, heeft in zijne jongste vergadering eene commissie benoemd, met opdracht de leden te bezoeken, die met de reformatie der kerk zijn meegegaan, en zoo mogelijk tot een huldigen van zijn gezag te brengen,

AALST. Daar op het verzoek, door een vijftal personen aan den kerkeraad der Hervormden alhier gericht, om de reformatie ter hand te nemen, afwijzend is beschikt, vergaderen zij, die met den bestaanden toestand geen vrede hebben, in een daartoe ingericht lokaal. Tot ouderlingen zijn verkozen Cs. van Wijk en J. van de Baar Arn.; tot diakenen, A. C. Coolhaas en C. Vernooij Dzn., die door den consulent Ds. Van Lingen, van Zetten, na het houden eener leerrede zijn bevestigd. Eene zeer groote schare uit verschillende dorpen woonde deze plechtigheid bij, evenals de middaggodsdienstoefening, hoewel de Maandag een hoogst ongeschikte dag was. Ook in dezen omtrek begint belangstelling te ontwaken.

BENNEKOM. Zondag zou te dezer plaatse Ds. Creutzberg, uit Arnhem, vanwege het Classicaal Bestuur den predikdienst vervullen, doch vóór die predikant verscheen, had Ds. Eisma reeds den kansel beklommen, die ongestoord voort preekte. Eerstgenoemde kon daarop vertrekken, na proces-verbaal te hebben doen opmaken.

ZWARTSLUIS. Ds. Fernhout, thans predikant bij de Ned. Gereformeerde kerk alhier, is door het provinciaal kerkbestuur »ontzet" uit zijne betrekking als predikant bij de Ned. Hervormde kerk, voorts onbevoegd verklaard tot het aanvaarden van kerkelijke bedieningen en ontzet van zijn lidmaatschap in de Ned. Hervormde kerk.

FRANEKER. Donderdag 2 Juni jl. werd het Convent der Classis Franeker alhier gehouden des voormiddags to uur in het Evangelisatielokaal »de Bijbel."

De kerkeraden van Wons c. a., Makkum c. a. en Winsum waren vertegenwoordigd, benevens afgevaardigden uit de gemeenten Exmorra c. a., Lollum, Oosterbierum, Gaast c. a., Idsegahuizen c. a., Longerhouw c. a., Schraard, Spannum, Bolsward, St. Jacobi Parochi, Harlingen, Welsrijp c. a., Witmarsum, Minnertsga en Tzummarum.

Twee afgevaardigden werden benoemd om de nog niet uitgetreden kerken in deze Classis op het Synodaal Convent te Rotterdam te vertegenwoordigen; twee voorstellen gedaan om die op de agenda voor het Synodaal Convent geplaatst te zien, en vele vragen besproken, op grond van Gods Woord, in broederlijken zin.

KAMPEN. De diaken der Hervormde gemeente alhier, A v. de Wetering, overgegaan tot de Ned. Gereformeerde kerk (doleerende) is door het classicaal bestuur van Kampen vervallen verklaard van de bevoegdheid tot het uitoefenen van kerkelijke rechten en tot het waarnemen van kerkelijke bedieningen voor onbepaalden tijd, en heeft hem ontzet verklaard van het lidmaatschap der Ned. Hervormde kerk.

ZWOLLE. Bij de Ned. Gereformeerde kerk (doleerende) zijn Vrijdagavond tot diakenen benoemd de heeren H. Tulp, G. Kamphuis, Duurkoop en F. C. Boven, en tot ouderlingen de heeren J. W. Bomhoff, T. J de Vries, H. J. van Leusen en M. Bremmer. Het plan bestaat tot het bouwen van een kerk of het aankoopen van een geschikt lokaal voor het houden van godsdienstoefeningen.

ROTTERDAM. Op het classicaal convent voor de classe Rotterdam, Maandag ll. alhier gehouden, waren vertegenwoordigd de gemeenten Delfshaven, Vlaardingen, Maasland, Overschie, Berkel, Hillegersberg, Capelle aan den IJsel, IJselmonde, Charlois en Poortugaal.

Voor deze alle nog niet uit het synodaal verband getredene kerken, werden naar het synodaal convent een tweetal broeders afgevaardigd.

Wat aangaat Vlaardingen, hoopte men zoo spoedig als zulks doenlijk is, tot de afsnijding der synodale banden en tot formeering van een kerkeraad over te gaan, opdat deze kerk, evenals de reeds vrij geworden van de synodale organisatie in deze classe, zelf afgevaardigden naar het synodaal convent zou kunnen zenden.

WORKUM, 6 Juni. Door drie onderteekenaren is aan den kerkeraad van de Ned. Hervormde gemeente alhier een verzoekschrift gezonden, om het werk der reformatie ook hier ter hand te nemen, op welk verzoekschrift vanwege den kerkeraad een uitvoerig, afwijzend antwoord is gegeven.

KAMPEN, 8 Juni. Heden werd het Convent der Classis Kampen te Zwartsluis gehouden in het gebouw der doleerende gemeente aldaar, onder presidium van Ds. Fernhout. Vertegenwoordigd waren de kerkeraden van Kampen, Steenwijk en Zwartsluis benevens afgevaardigden uit de gemeenten Blokzijl, Wetering, Oldemarkt, Kamperveen en Stad-en Ambt-Vollenhove. Twee afgevaardigden werden benoemd, om de nog niet uitgetredene gemeenten te vertegenwoordigen op het aanstaande Synodaal Convent.

Recht hartelijk en broederlijk mocht men samenzijn en de verschillende zaken op onderscheiden gemeenten betrekking hebbend, bespreken.

ARNHEM. Naar men vernoemt, is aan Ds. Creutzberg, alhier, nogmaals opgedragen te beproeven of hij a. s. Zondag in het kerkgebouw te Bemmekom kan optreden. Voornoemde predikant moet de opdracht hebben aanvaard. (*De Standaard*)

ZWOLLE. Onze vroegere stadgenoot, de heer F. Drost, thans werkzaam als godsdienstonderwijzer te De Lemmer, is door het Classicaal Bestuur van Heerenveen geschorst en aan het Provinciaal Kerkbestuur van Friesland voorgedragen tot ontzetting uit zijne betrekking en vervallenverklaring van het lidmaatschap der Hervormde kerk. Het vergrijp van den heer Drost bestaat hierin, dat hij in zijne tegenwoordige woonplaats met de reformatie meegaat en op verlangen van den Kerkeraad, in plaats der ringpredikanten, den kansel beklimt.

Te Apeldoorn hangt den godsdienstonderwijzer C. S. van der Voet hetzelfde lot boven 't hoofd, omdat hij in eene Bijbellezing over Psalm 2 o. a. heeft gezegd, dat voor den grooten Koning, die door den Heere over zijn Zion gezalfd is, de gansche Kerke Gods, zoowel ambtsdragers als leden, zich ootmoedig te buigen hebben.

Deze vervolging gaat uit van den Apeldoornschen Kerkeraad.

Een kostelijk voorbeeld gewis op wat wijze een orthodoxe Kerkeraad »de leer" wenscht te handhaven.

HARMELEN. Vele modernen spelen in den huidigen kerkelijken strijd al eene zeer treurige rol.

Te Harmelen, waar Ds. W. Ringnalda met den kerkeraad uit het synodaal verband ging, kwamen ze vroeger nooit ter kerk en thans . . . zitten ze heel eerbiedig onder het gehoor der orthodoxe ringpredikanten.

Hetzelfde geschiedt te Leiderdorp, alhoewel zij aldaar de vernedering moesten verduren, dat de moderne ringpredikanten van den kansel werden gekeerd.

Te Driebergen laten zij zich door de ethischen gebruiken, om tegen Ds. G. J. Barger aldaar eene aanklacht bij het classikaal Bestuur van Wijk in te dienen. En dat alles op hoop, dat hun uit den kerkelijken buit een enkel wisselkleed ten deel zal vallen. Welk een walgelijke speculatie!

(*Nieuwe Zwolsche Courant*)

AMERSFOORT. Omtrent de eerste godsdienstige samenkomsten der Doleerenden, die op de beide Pinksterdagen, in het Local-Muurhuizen gehouden zijn, deelt men ons mede, dat deze, door Ds. M. J. Bouman geleid, meer dan druk zijn bezocht; zoo druk, dat velen, die geen plaats konden bemachtigen, maar weer huiswaarts gingen.

De heer Bouman moet zijn talrijk gehoor zeer bevredigd hebben door kernachtige, nette en zuiver gereformeerde toespraken, die zich vooral door kalmte en bezadigdheid omtrent andersdenkenden en anderswillenden hebben onderscheiden.

Door den spreker is medegedeeld, dat ieder, die zich aan de Synode onttrekken wilde, daartoe in den loop der week gelegenheid vond bij de heeren Staverman, de Roos en Huijgen.

Ook bestreed hij de meening van velen als zou hij zich voor vast aan de Doleerenden alhier verbonden hebben, daar dezen, als zij zich gemeentelijk vereenigd hebben, een Predikant zouden moeten beroepen.

Eene collecte werd gehouden ten behoeve der Doleerende Kerken en ter goedmaking der kosten. Aanstaanden Zondag treedt de heer Bouman andermaal op.

(*De Oranjevaan.*)

ZEVENHOVEN. Eindelijk heeft 't Classicaal Bestuur goedgevonden een Kerkeraad te formeeren. Tot ouderlingen werden gekozen de heeren G. van Klaveren en G. van Veen en tot diaken C. Kool. Deze drie zullen voortaan met den overgebleven diaken van de Linden de geestelijke belangen van 't Synodale gedeelte onzer gemeente behartigen. Hoe trouw ze in hun onmogelijke positie zich zullen kwijten van hun taak, zal de tijd wel leeren.

Zondag j.l. trad in de kerk Ds. Lammerink van Woerden op en den volgenden Zondag zal de beurt vervuld worden door den Evangelist van Drunen uit Naarden in de plaats van Ds. Verhoeff van Bodegrave.

Die heer van Drunen bezoeht in Januari ook 't Congres en keerde van daar o zoo gezegend, terug. Zoo tenminste heeft hij in zijne gemeente verklaard. Ds. Verhoeff sprak in zijne brochure:

»Bewaar 't pand, u toevertrouwd" vóór 5 jaren, over de karakterloosheid van vele predikanten. Zou een paragraaf over dito van vele Evangelisten wel zoo misplaatst zijn?

Zondag a.s. 's middags half 2 hoopt Ds Westerbeek van Eerten van Mijdrecht voor de gemeente op te treden.

AARLANDERVEEN. De Classicale oogst schijnt alhier voorloopig geëindigd. — Men spreekt van 150 zielen, die tot de Synodale afdeeling zullen blijven behooren, daaronder natuurlijk zuigelingen inclusis. — Het getal 150 moet overdreven zijn, maar al is 't dit niet, dan bedraagt 't toch nog slechts één vijfde deel der gemeente. Er werden, zooals het heet, ook kerkvoogden aangesteld, als de H. H. van der Lee, Kop en Heerewijn. — Die namen verraden wel wat weinig kens. — Het plan schijnt te bestaan, nog eens weer met een ringpredikant te verschijnen. Dat deze poging vruchteloos zal blijken, begrijpt ieder.

Laat ons de dingen, die geheuren zullen, slechts rustig afwachten. Niet door geweld, maar door recht zullen we verlost worden.

Als we den rechten weg — dat is, den weg der schrift mogen bewandelen, zal onze overwinning zeker zijn!

(*De Hollander.*)

Buitenland.

Duitschland. Uit Berlijn. Een belangrijke vergadering.

In de St.-Paulakerk te Berlijn wil men geschilderde glazen ter herinnering aan den 90sten geboortedag van den Keizer laten zetten. Voor dit doel is reeds zooveel geld samengebracht, dat men niet alleen de ruimte waarin het altaar geplaatst is, maar ook het schip der kerk daarmede versieren wil, ja zelfs voor het altaarbeeld een prachtige lijst koopen kan. De vraag is echter, of men dit geld niet nuttiger zou kunnen besteden. Ons dunkt, dat men veel beter deed, als men in de nieuwe buurten van die groote stad, welke elk jaar met zoovele duizenden inwoners vermeerderd wordt, eenige kerken bouwde. Wanneer men de zitplaatsen van alle Evangelische kerken bij elkander telt, dan zijn er zoo weinig, dat nauwelijks de dienstmaagden, die in die stad te vinden zijn, een plaats kunnen vinden! Welk goed huisvader denkt er aan, om zijn huis te versieren, wanneer hij het grootste deel van zijn volwassen kinderen geen onderkomen verschaffen kan?

Den 26sten April is eene groote vergadering van leden der landskerk te Berlijn gehouden, welke door meer dan 2000 personen is bijgewoond. De scherpe toon, dien vorst Von Bismarck bij de tweede lezing van het voorstel van den afgevaardigde Von Hammerstein, waarbij aan de regeering meerdere middelen en meerdere vrijheid voor de Evangelische kerk gevraagd wordt, aansloeg, zou wel de rijen gedund hebben van hen, die met het streven van Von Hammerstein medegingen, — zoo meende men in liberale kringen. Doch de vergadering te Berlijn werd door zoo vele personen, wier naam een goeden klank heeft, bezocht, dat de liberale pers, tegen hare gewoonte, over de beweging op eene kalme, bezadigde wijze is gaan spreken, welke zij tegenover de kerk niet gewoon is. Wel heeft het niet aan pogingen ontbroken, om de beteekenis van deze vergadering te verzwakken. In vele bladen kon men correspondentiën lezen, waarin het getal deelnemers op 6 à 800 geschat werd, terwijl de geheele samenkomst een misstap genoemd werd. Twee nationaal-liberale bladen verzekerden, dat de vergadering alle beschuldigingen gerechtvaardigd had, die door liberalen tegen het streven van de orthodoxen ingebracht waren. Die beschuldigingen zijn, dat men eene politieke macht in den staat wil worden; terwijl toch bekend is, dat men van die zijde niets anders begeert, dan dat men op gelijken voet met de Roomschen zal behandeld worden.

Doch wij begrijpen deze heeren zeer wel; zij hebben gezien, dat doordien de Roomschen zich als staatspartij organiseerden, men ten slotte genoodzaakt geweest is, aan hunne wenschen te gemoet te komen. Immers Von Bismarck kreeg van lieverlede de hulp van die partij, het Centrum, noodig, doch zij bleef weerbarstig, totdat hij eindelijk den paus in den arm nam en al diens eischen ten opzichte van de Roomsche kerk in Pruisen inwilligde; en de Heilige Vader wist de leden van het Centrum wel te bewegen, daar nu Von Bismarck hem te gemoet gekomen was. Men wil nu voorkomen dat eveneens de Evangelischen zich als staatkundige partij organiseeren, teneinde hetzelfde te bereiken wat de Roomschen verkregen. Met een vast aaneengesloten partij, is altijd, vroeg of laat, te rekenen.

In den Pruisischen Landdag is dit jaar over het voorstel-Von Hammerstein niet gediscussieerd. Dit is niet te betreuren omdat, eer wij een jaar verder zijn, de kerkelijke beweging om meerdere vrijheid krachtiger zijn zal, dan op den huidigen oogenblik. De provinciale Synoden zullen zich zonder twijfel op het standpunt plaatsen, hetwelk in de vergadering van 26 April werd ingenomen.

Dit zal niet nalaten indruk op de regeering te maken. Bovendien is, nadat de Pruisische staat openlijk met den paus vrede gesloten heeft, de Roomsche propaganda ijverig aan het werk getogen. Voor den terugkeer der geestelijke orden wordt alles voorbereid. Tijdens den »Culturkampf", d. i. terwijl de Pruisische regeering hare Meiwetten handhaafde, zijn vele broeder- en zusterschappen naar de Vereenigde Staten verhuisd; men verwacht dat vele naar Pruisen zullen wederkeeren.

Het is te hopen, dat het eindelijk in Duitschland komen zal tot het vormen van eene antirevolutionaire partij. Ons dunkt, dat een man als Von Bismarck tegenover de wenschen van Christelijke mannen omtrent Zondagsviering, de vrijheid der kerk enz., gansch andere positie zou nemen, indien hij wist te doen te hebben met eene partij, welke staan of vallen wil met een bepaald program. Het is voor de Duitsch-Lutherschen en Gereformeerden vernederend het te moeten aanzien, hoe de man van ijzer zich gebogen heeft voor Rome, terwijl hij slechts koele en harde woorden over heeft voor het streven van die Protestanten, welke hunne kerken op voet van gelijkheid met de Roomsche kerk wenschen behandeld te zien.

Winckel.

Ingezonden Stukken.

Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.

Mijnheer de Redacteur!

De berichten uit Baarn, voorkomende in de *Heraut* van 29 Mei, hebben mij bijzonder getroffen, ook doordien aldaar zoowel familie als vrienden van mij woonachtig zijn; en het is daarom dat ik U beleefd voor het volgende een plaatsje in Uw blad verzoek.

Toen ik het schrijven van den Kerkeraad d.d. 30 April j.l. aan elk der onderteekenaars van het verzoek tot reformatie las, — welk schrijven waardig en juist door die onderteekenaars is beantwoord, merkte ik daarin weder de dezelfde leer op, die ik reeds meermalen van andere zijden gehoord en gelezen had — een leer die den toets der Christelijke godsdienst en van het gezond menschenverstand niet kan doorstaan.

In dat schrijven *van* den kerkeraad van 30 April j.l. lezen wij toch dat die kerkeraad met de reformatie niet kan medegaan, en zelfs van het streven naar die reformatie een tuchtzaak zal maken tegen elk dier onderteekenaren, o. a. omdat (zooals hij schrijft) die reformatie is:

»In strijd met de door U afgelegde *be*»*lofte* als lid der gemeente".

Laten wij nu de leer van het steeds houden onzer beloften eens op het practische leven overbrengen, om het onbeduidbare daarvan duidelijk in het oog te doen springen.

Wij slaan daartoe op Lucas 22 : 6.

»En hij (Judas) *beloofde* het, en zocht
»gelegenheid om hem (Jezus) hun (den over»priesters en hoofmannen) over te leveren,
zonder oproer".

Volgen wij nu Judas op zijn weg naar Gethsemané.

Met een vasten tred begint hij zijn verraderstocht, maar zie, wat merken wij op? Zijn tred wordt minder vast. Soms is het of hij stil wil staan; al meer en meer begint hij te wankelen; eindelijk, daar blijft hij staan; heft zijne handen op; valt op de knieën, en bidt God om vergeving voor het ontzettend groote kwaad dat hij heeft willen verrichten.

Zou een lid van den Kerkeraad te Baarn op dit oogenblik den moed hebben om tot Judas te zeggen, dat hij in strijd handelt met zijne belofte, of, om de woorden uit eene zekere brochure van een Synodalen predikant over te nemen, dat het aan Judas *zedelijk ongeoorloofd* zou zijn, zijne beloften (en dat nog wel aan zijn geestelijke overheid gedaan) niet na te komen?

Is het niet een buitengewoon Godtergende leer, dat wanneer men eene belofte, hetzij, bewust of onbewust, met of zonder voorbedachten rade heeft gedaan, en men komt tot de erkentenis met de nakoming dier belofte eene groote zonde te doen, men dan toch eerst opzettelijk die zonde tegen God moet bedrijven, en daarna eerst berouw mag hebben en om vergeving mag bidden?

Ook Herodes, die zijne belofte en eeden (Matt. 14 : 7) zoo getrouw nakwam en Johannes den Dooper liet onthoofden, mag ongetwijfeld op de goedkeuring van den Baarnschen Kerkeraad rekenen.

In het vertrouwen op plaatsing betuig ik reeds bij deze hiervoor mijn oprechten dank.

B.

Amsterdam, 31 Mei 1887.

Geachte Redactie!

Vergun mij, ondergeteekende, ook eens een plaatsje voor het navolgende in de *Heraut*.

Zooeven kwam mij *de Bazuin* van 13 Mei in handen, waarin mijn aandacht trok het stukje gericht aan Dr. Kuyper — getiteld: Door een beeld over de kerkelijke kwestie. — De schrijver is het met het beeld van Dr. K. niet eens, en nadat ik dat stukje gelezen had van T. Bos in *de Bazuin*, was ik het met zijn beeld ook niet eens; zooals het hem ging kwam ook mij een ander beeld voor den geest, ook werd er een Boom voor mijn geest geroepen.

Tijdens de Hervorming was door Gods goede hand deze Boom geplant op een door bloed doorweekten grond; deze Boom groeide en bloeide; gaf van zich een heerlijken geur zoo ver als de wind hem kon drijven; hij was als een Boom die verstandig maakt, onder zijn schaduw werd men verkwikt. Rijk en arm waren één, wanneer zij onder zijn loof te zamen